

ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΗΣ

[ΟΝΕΙΡΑ — ΠΟΝΟΙ — ΔΑΚΡΥΑ]

QΥΔΕΠΟΤΕ ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι εἰς τὴν παιδικὴν ὅλως διόλου ἡλικίαν τῶν δέκα πέντε μόλις χρόνων, ὁπότε αἱ σκέψεις δὲν ἐκτείνονται πέραν τῶν παῖγνίων τῆς ἀμερίμνου ἐκείνης ζωῆς καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ ἔχουν ὡς βάσιν ἀφηρημένας πάντοτε θεωρίας, ὅτι θὰ ἐδημιουργοῦντο τρομερὰ πάθη καὶ μεγάλαι τῆς ψυχῆς τρικυμιαί, ὅτι θὰ ἐσύρετο τὸ μικρὸν πνεῦμα εἰς τὴν ἀγρίαν κατωφέρειαν τῶν βεμβασμῶν, κουραζόμενον εἰς ἀγῶνας, κρημνιζόμενον, συντριβόμενον εἰς προαισθήσεις ὀνείρων καὶ ὀπτασιῶν. Καὶ ὁμως ἐδυθίσθην ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅπου εἶδον ἐνσαρκουμένους ὅλους τοὺς πόθους τῆς μικρᾶς μου υπάρξεως μὲ ἀπεριόριστον ψυχικὴν διάθεσιν. Εἶχα μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου ὅλην τὴν ἀγνότητά καὶ τὴν παρθενικὴν εὐαισθησίαν εἰς τὸ ἀόριστον καὶ τὴν λατρείαν τοῦ καλοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐν αἰσθημα γαλήνιον, φωτεινόν, ἤρχισε νὰ μὲ συναρπάξῃ. Ἐφερόμην ἀκράτητος πρὸς μίαν ἄλλην μικροῦλαν ζωὴν, ἐνδεκαετῇ μόλις ἐκείνην, κάλυκα ἀνθους, μὲ τὸ παρθενικὸν βλέμμα, τὸ ἄδολον, ποῦ ἐκλείει τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν χαράν, ποῦ ἐσκορπίζει τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν γαλήνην. Ἦτο ὁ τελευταῖος κλῶνος οἰκογενείας θαυματομένης διὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν καλωσύνην καὶ συνεκέντρωνε ὅλα τὰ χάδια καὶ ὅλην τὴν στοργὴν. Μυστικὸς ψίθυρος μοῦ ἔφερε μέχρι τῶν ἐνδομύχων μου τὸ ὄνομά της καὶ πνοὴ ἀγάπης ἐμύρωνε τὰ στήθη μου. Εἰς τὰς πτυχὰς τῆς παρθένου καρδίας μου ἐπλανᾶτο ἡ χαρὰ τοῦ ἔρωτος. Ἦσθάνόμην τὸ χρῶμα τῆς ζωῆς ἤρεμον προσερχόμενον ἀπὸ τὰς πρώτας ἀνταυγείας τοῦ κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Ἀγνὸν αἶσθημα μὲ ὠδήγει μέχρις ἀπωτάτων σημείων, ἐν ᾧ τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα τοῦ ἐπλάττε κόσμους φανταστικούς. Ἦτο ἓνα χαριτωμένο κοριτσάκι, μὲ κατάλευκον τὸ πρόσωπον, τὰ μάτια μὲ τὸ διαυγὲς χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ μαλλιά χρυσαίοντα εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τῶν Καλαμῶν, τῆς πατρίδος μας. Ἦσθάνόμην τὴν μικράν μου καρδίαν θερμαινομένην, τὸν ὀργανισμόν μου συγκλονούμενον, τὸ πνεῦμα μου μόνον κουρασμένον, ἐξηντλημένον ἐκ τῆς διαρκoῦς προσηλώσεως

πρός πᾶν ὅ,τι μετ' αὐτῆς συνεδέετο. Ἡσθανόμην δι' αὐτὴν μίαν προσήλωσιν γεμάτην ἀπὸ θαυμασμόν. Μέσα εἰς ὅλον τὸν παιδικόν μας κόσμον ἐβλεπα νὰ ἀνυφοῦται μόνον ἡ φυσιογνωμία της ἡ ἀφελῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἐφαλλον τὴν ἀφοσίωσιν τὴν ἀπὸ τῶν παιγνίων ἀναπτυχθεῖσαν ὡς πρὸς σύντροφον κατὰ τὸν χρόνον τῆς τρυφερᾶς αὐτῆς ἡλικίας. Χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶ, ἐσχηματίζετο περὶ τὴν ψυχὴν μου εἰς χεῖμαρρος φωτὸς προερχόμενος ἀπὸ τὰ λάμποντα μάτια της. Κάτι μὲ ἔσυρε διαρκῶς πλησίον της. Τὸ ὄνομα *Στέλλα Κατσαούρη* μὲ εἴλκυε, μὲ ἤλέκτριζε, μὲ ἐνεψύχωνε διαρκῶς. Ἡ ἀγάπη ἐκείνη ἦτο παιγνίδι παιδικόν, τῆς ζωῆς τὸ πρῶτον κελάδημα.

Τρία - τέσσαρα ἔτη ἀργότερα παρουσιάζετο μὲ ὅλον τὸ σφριγὸς τῆς παιδικῆς της ζωηρότητος, ἡ ὁποία σκορπίζει τὴν ζωὴν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασίν της. Ἡ γλυκεῖα ὄψις ἐχρωματίζετο ἐξ ἐνδομύχων εὐγενοῦς καρδίας ὀνείρων καὶ πόθων, ἀγνῶν καὶ τρυφερῶν. Ἐπὶ τοῦ στήθους της τοῦ ἡδῶντος, τοῦ παλλομένου, ὡς εἰς τὴν ῥοδίζουσαν ἀντίληψιν τῆς πρώτης χαρᾶς, ἐστήριζον τὴν σύλληψιν τοῦ πρώτου μου παλμοῦ, τὰς τρικυμίας τῶν αἰσθημάτων, τὴν μυστικὴν πνοήν, ἡ ὁποία μὲ ἐνίσχυε διὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ μέλλοντος. Ἀπὸ τότε ἐνεδύθη τὴν παρθενικὴν χαρὰν τὴν σεμνήν, τῶν ἀγνῶν ὀνειροπολήσεων. Τὴν ἐνθυμοῦμαι μὲ τὰ μαλλιά της πλεξίδα πρὸς τὰ κάτω, μὲ τὴν κορδέλα, μὲ τὰ μαῦρα κοντὰ φορέματα· διότι ὁ θάνατος τοῦ πατρός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχεν ὅλας τὰς τρυφερότητας, τὴν ἐκράτησεν ὀρφανήν, μακρὰν τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεσπάσθη διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῇ Σχολείῳ τοῦ Μοναστηρίου τῶν καθολικῶν τῆς Τήνου, ἀσκητικῶς, ἐν μέσῳ τῶν μητέρων καὶ τῶν ἀδελφῶν καλογραιῶν. Ἀλλὰ μὲ ποῖον ἐνθουσιασμόν κατόπιν, μὲ ποῖα δάκρυα ἀνεμνήσκετο τῶν χρόνων τῶν εὐτυχῶν, οὓς διήλθεν ἐκεῖ!

Ἐν παραξάλῃ διήλθον τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς ἐξαφανισεῶς της. Ὅλας μου τὰς σκέψεις συνεκέντρουν εἰς τὸ νησί τῆς Τήνου τὸ περικλεῖον ὅλα μου τὰ ἰδανικά. Μὲ τί ἀγωνίαν παρῆλθον τὰ φοιτητικά μου χρόνια, μὲ τί συγκινήσεις καὶ μὲ πόσας προσδοκίας. Ἦτο ἐποχὴ ἐκείνη ψυχικοῦ συγχλониσμοῦ καὶ μαρτυρίου ἀνεκδιηγήτου. Μὲ παλμοὺς παρηκολούθουν πᾶν ὅ,τι ἀφείρα τὴν μικρὰν μου δεσμώτιδα, ἡ ὁποία ἐκεῖ μέσα ἤρχισε νὰ ἀφομοιώνῃ τὸν χαρακτῆρα της τὸν ζωηρόν, τὸν θορυβώδη, μὲ τὸ περιβάλλον τὸ ἥρεμον, τὸ θρησκευτικόν, τὸ αὐστηρόν. Νὰ ζῇ μὲ τὴν αὐστηρὰν πειθαρχίαν, νὰ γίνεταί μελαγχολικὴ, ῥεμδῶδης, σχεδὸν ἀσκητικὴ! Ἦρχισε νὰ ἀρέσκειται εἰς τὸν βίον ἐκείνον, τὸν ὁποῖον μετὰ δυσκολίας ἀφῆκε κατόπιν, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν της, τῆς ὁποίας τὰ ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα καὶ αἱ περιπέτειαι τῆς ἐσώρευσαν τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὸν μαρασμόν. Ἡ ἀπαθὴς φωνή, μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ ἀπεκάλυπτε τὸ κατακρήμνισμα, μοῦ ἔκαμνε, δὲν ἤξεύρω διατί, νὰ τὴν

συμπονώ περισσότερον. Ἀπὸ τὸ βάθος τῆς μνήμης μου ἤρχοντο λεπτομέρειαι, εἰς τὰς ὁποίας δὲν εἶχον δώσει προσοχήν· καὶ τότε ἐξηγοῦντο πολλὰ αἰνιγματώδη, τῶν ὁποίων ὑπῆρξε μάρτυς καὶ θύμα.

* * *

Τὴν ἐπαναυρίσκω ἤδη, ἐπανελθοῦσαν, εἰς τὴν ποιητικὴν ἡλικίαν τῶν δέκα ἐπτὰ ἐτῶν, με τοὺς πρώτους ἀφελεῖς ῥεμβασμούς της καὶ με τὰ χρυσᾶ ἰδανικά τοῦ ἔρωτος. Τὴν ἐπαναβλέπω κόρην λεπτοφυᾶ, κομψήν, με τὰ ὠραῖα της μάτια, τὰ ὁποῖα με συνήρπαζον καὶ με συνεκλόνουν, με τὸ αὐτὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ὀλίγον βαθύτερον ὁμῶς τώρα καὶ γλυκύτερον, περισσότερον ἐκφραστικά, συναρπάζουσαν, γοητεύουσαν. Με τὰ ὠραῖα χρώματα εἰς τὸ πρόσωπον. Με τὴν θέλγουσαν φωνήν. Καὶ ἐν τῷ περιβάλλοντι τῷ φιλοτέχνῳ παρέμενε με τὴν μορφήν της τὴν συμπαθεῖ ὡς μία ἐμφάνισις ἑαρινοῦ ὀνείρου. Ὅλη ἐν καλλιτέχνημα δημιουργηθὲν ἀπὸ τὴν φύσιν τὴν ἐπιδείξασαν ὅλην της τὴν δύναμιν καὶ ὅλην τὴν ἁρμονίαν. Ἐν ποίημα, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει ἢ καλλονὴ καὶ ἀποθεώνῃ ἢ καλωσύνη. Μία ἀκτίς σελήνης τοῦ Αὐγούστου εἰς δέσμην μπουγαρινῶν, εἰς τὴν περιποίησιν τῶν ὁποίων ἀφιέρωνεν ὅλας της τὰς ὥρας τὰς ῥωμαντικὰς, καὶ με τὰ ὁποῖα μοῦ ἐγέμιζεν τὰς ἑκατοντάδας τῶν ἐπιστολῶν της ποῦ ἐλάμβανον.

Ὅταν ἦτο 14έτις παιδίσκη

Τὸ βᾶδισμα δι' αὐτὴν ἦτο τὸ κορύφωμα τοῦ κάλλους, ὁ θρίαμβός της. Αὐτὴ ἡ παλλομένη ἐκ ζωῆς ἐφαίνετο ὡς μία λευκὴ ὀπτασία, ὡς ἂν νὰ εἶχε δεχθῇ μίαν ἀκτίνα πλημμυρισμένην ἀπὸ φῶς. Ἀντίκρυον δειλῶς τὴν καλλονὴν της τὴν βαθεῖαν καὶ ἡσθάνομην τὴν καρδίαν μου εὐρυτέραν, ζητοῦσαν νὰ περιλάβῃ ἐν ἑαυτῇ τὰ ἡδυπαθέστερα συναισθήματα. Οἱ σπινθηρισμοὶ τοῦ πνεύματός της μοὶ καθιέρωνον νέους βωμοὺς λατρείας καὶ θυμιάματα ψυχικῆς μέθης. Ὅλα γύρω μου εἶχον δι' ἐμὲ ἀφανισθῇ καὶ ἔξῃ μόνον ἡ στοργὴ μου ξηρά, ἀναλλοίωτος.

Τὰ ὀλίγα χρόνια, τὰ ὁποῖα παρήλθον ἐν τῷ μεταξύ, δὲν τῆς ἀφῆρεσαν τίποτε ἀπὸ τὴν παρθενικὴν ἀθωότητα, ἀλλὰ τὴν ἐπροίκισαν με μίαν μυστηριώδη βαθύτητα βλέμματος, με μίαν ἀνέκφραστον γοητείαν. Ὁνειρευόμην πάντοτε νὰ ζήσω ἀδιακόπως μαζί της, νὰ

συνδέσω τοὺς πόθους μου μετὰ τὰ δεσμά τῶν ὀφθαλμῶν της. Καὶ ἤδη ἔδλεπον τὴν πραγματοποίησιν ἐγγίζουσιν.

Ἀπὸ δύο μεγάλα οἰκογενειακά μας δυστυχήματα ἡσθάνθημεν τὴν ἀνάγκην τῆς προσεγγίσεως. Τὸ ἰδικόν της τὴν κατέρριψε. Ἐκινδύνευε νὰ τῆς συντρίψῃ τὴν ὑγείαν ὁ θάνατος τῆς δευτέρας της ἀδελφῆς, μετὰ τῆς ὁποίας ἐφαίνοντο ὡς δύο ἄνθη σχεδὸν ἰσομεγέθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κλῶνου, εἰς τὴν αὐτὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου συγχρόνως λικνιζόμενα, τὴν αὐτὴν δρόσον ἀναπνέοντα. Ἡ ἀπογοήτευσίς της καὶ ἡ μελαγχολία της εἶχον κορυφωθῇ. Ἡ στιγμὴ ἦτο κρίσιμος· ὁ ψυχικός της συγκλονισμὸς μετεδίδετο καὶ εἰς ἐμέ, ὅστις ἐπόνουν περισσότερον ἐκείνης. Ἡ δυστυχία μᾶς ἔφερεν ἐγγύς. "ὦ, ἔφ' ὅσον ζῶ, θὰ ἔχω στὸν νοῦν μου ζωηρὰς τὰς ἐντυπώσεις της πρώτης μας συναντήσεως.

Μία πλημύρα ἀπὸ σεληνόφως Ἰουλίου ἐπλανᾶτο ἔξω παντοῦ· ἦτο νύξ γαληνίαία, παρορμῶσα μυστηριωδῶς καὶ ἰσχυρότατα τὴν ψυχὴν εἰς τὴν γλυκειὰν ἐκείνην διάθεσιν πρὸς σκέψεις, ἀναπολήσεις καὶ ὄνειρα, πρὸς ἣν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀντιστῇ καὶ τοῦ ὀλιγώτερον ποιητικοῦ ἀνθρώπου τὸ πνεῦμα. Σκότος διεχύνετο πέριξ της καὶ μόνον τὸ μικρὸ κανδυλάκι παραπλεύρως ἐφώτιζε τὰς ἀγίας τῆς κόρης εἰκόνας καὶ ἀκτὶς τρέμουσα ἀντηνακλᾶτο ἐπὶ τῶν ἀπαλῶν της παρειῶν. Τὰ μαῦρα πένθιμα φορέματα εἰς τὸ κομφὸ μικρὸ σωματάκι μετὰ τὰ ἀνασυρμένα ξανθὰ μαλλιά διεέγραφον τὴν σιλουέταν της εἰς τὸ βάθος ἐκείνου, ὡς τὴν ὥραιότεραν ἐντύπωσιν μελαγχολικοῦ δειλινοῦ. Μετὰ τὸ στήθος της γεμάτον ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἀπὸ συμπάθειαν καὶ λύπην, ἀπὸ τὴν συντετριμμένην ψυχὴν της, τῆς ὁποίας τὸ μυθιστόρημα ἐνόμιζεν ὅτι ἐμάντευεν ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ κατὰ βάθος. Ἄφωνος ἐγώ, ὠχρὸς, μετὰ τὰ χέρια ἐσταυρωμένα εἰς τὸ στήθος, συγκρατῶν τὴν ἀναπνοήν.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν γλυκειὰν ἐκείνην στιγμὴν, ὅπου ἀκόμη δὲν γνωρίζομεθα καλῶς, ὅπου ὁ εἰς ἀρχίζει νὰ βλέπῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἄλλου ἐνσαρκούμενα τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς πόθους τῆς νεότητός του. Ὡχρὰν ἐν τῇ μέσῳ τῶν σκιῶν τῆς ἐρήμου νυκτός ἡτένιζε καὶ αὐτὴν τὸ πνεῦμα μου. Μοῦ ὑπενθύμιζε τὰ ἐντελῶς μικρά της χρόνια, καὶ τώρα τὴν ἐπανεὐρίσκον παρὰ τὴν ἀγαλματώδη καλλονὴν νὰ ἴπτανται οἱ διαλογισμοί της. Ἡ ἀνάμνησις ἀναζῇ ὡς ἀπήχησις παλαιοῦ ἥσματος καὶ φέρομαι πρὸς τὴν μορφὴν της, ἣν πλημμυρεῖ τῆς καλωσύνης τὸ σῆλας. Εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία μετὰ ἔκαμε νὰ ἐμπνευσθῶ, νὰ εὐλογήσω τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἐν πλημμύρᾳ μουσικῶν τόνων τὴν ἐγνώρισα, καὶ ἀνεπόλουν τὰ ἔτη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποία ὤφειλον τὸ πρῶτον μειδίαμα, τὴν πρώτην χαρὰν καὶ τὸ πρῶτον νέφος.

Τὴν γαλήνην της ἐκράτουν ἐν ἡρεμίᾳ σεδόμενος τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν τῆς καρδίας, τὴν δειλὴν καὶ ἄφωνον προσευχὴν της, ἐν ᾗ ἐγὼ πλησίον της ἱστάμενος παρηκολούθουν τὴν δοκιμασίαν τῆς ψυχῆς καὶ ἡσθανόμην τὸν ἀντίκτυπον, ὅστις μετὰ συνέδεσε ἀρρήκτως πλεόν διὰ νὰ ἐννοήσω τὰς ἡδύτητας ἀλλὰ καὶ τὰς πικρίας τοῦ μετέπειτα πολυκυμάντου βίου της. Ἡ εὐπαθὴς, ἡ ἡρεμὸς, ἡ παρθενικὴ ψυχὴ της

ἐξήτησε τὸ ἰδανικὸν εἰς τὴν συνάντησίν μας, διὰ νὰ ἀντικρύσῃ τὸ παιδρὸν τῆς εὐτυχίας πτερύγισμα, τὸ ὁποῖον ἦ σκέψις καθορᾶ ἐκ τῆς φαντασίας τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνεθυμήθη καὶ ἐπόθησε πόθους ἀγνώστους εἰς τὸν αἰώνιον κόσμον τῆς πλάνης καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων. Ἐξήτησε τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἰδανικῶν της, τὸ ἔμμονον τῶν ὀνείρων της, τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλπίδων της, ἃς ἀπὸ μακροῦ ὠνειροπόλησε, διότι ἡ στοργή μου ἦτο ἀμοιβαία, ἡ ἀφοσίωσίς μου ἀπειρίστος. Τὸ ἦθος της ἐνέφαινε τὴν δειλίαν τῆς παιδικῆς ἀφελείας, ἐν ᾗ εἰς τὰ ὥραϊα της βαθυκύανα μάτια διεκρινέ τις σκιὰν μελαγχολίας καθωραϊζουσαν ἐτι μᾶλλον τὴν εὐγενῆ της φυσιογνωμίαν.

Μοὶ ὠρκίσθη πολλάκις, ὅτι ἐβάρυνε τὴν ψυχὴν της βαθυτάτῃ ἀθυμιά· ὅλα γύρω της ἐθορύβουν ἀπὸ θαυμασμόν, ἀλλ' αὐτὴ ἀπαθῆς, ξένῃ πρὸς τὴν τύρβην, εἶχεν ἀφαιρεθῇ εἰς ἰδικὸν της φανταστικὸν κόσμον καὶ ἀνέπνεε μόνῃ πλέον ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλα ἐπλαττε ἰδεώδη. Ἦθελε ν' ἀπομακρυνθῇ, ὥς μοῦ ἔλεγεν, ἀπὸ τὸν κόσμον ποῦ δὲν τὴν ἐνόησε, ὅταν τὸν περιέβαλλε μὲ τὰ χαμόγελά της καὶ τὰ φωτεινά της μάτια, τὰ ὁποῖα διέγραφον ἤδη μίαν ἀόριστον καὶ μακρυνὴν ἀποθάρρυνσιν. Ἦτο τόσο ἀπαλὸν τὸ παράπονον τῆς φωνῆς της, παράπονον τῆς ἀθῆας της ψυχῆς, καὶ τόσο σιγὰ ἐκύλιον αἱ λέξεις ἀπὸ τὸ στόμα της, ὥστε μοῦ ἐφάνη ὅτι ἀνεδίδeto ἡ πρώτη δειλὴ ἐξομολόγησις, ἡ ὁποία τόσον καιρὸν ἐπλανήθη. Μετ' ὀλίγον παρετήρουν δάκρυα ὑποτρέμοντα νὰ κυλῶνται εἰς τὰ μεγάλα παιδικὰ της μάτια.

Αἱ πρῶται διακυμάνσεις τῆς αὐγῆς διεγράφοντο ἀμυδρῶς εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὀρίζοντος. Εἰς τὸ φέγγος ἀκόμῃ τῆς σελήνης, τὴν αὖραν τὴν ἑωθινὴν, νομίζω ὅτι τὴν βλέπω ἐμπρὸς μου τὴν ὥραϊαν ἐκείνην κεφαλὴν. Ἡ πρῶτα μᾶς εὔρεν ἀφωσιωμένους ἐν τῇ λατρείᾳ.

Ἦτο ἄφωνος ὄρκος πίστεως τὸ βλέμμα, δι' οὗ τοσάκις τὴν νύκτα ἐκείνην μὲ περιέβαλε, καὶ δι' αὐτὸ δὲν παρήλθον δύο ἔτη, ὅποτε ἡ θεία μετὰληψις ἤνωσε τὰ ψυχὰς μας καὶ τὰ στέφανα τοῦ γάμου μᾶς ἠδέλφωσαν εἰς ἓνα δεσμόν ἀδιάρρηκτον, εἰς τὴν γλυκυτέραν περίοδον τοῦ βίου τῶν 18 χρόνων αὐτῆς καὶ τῶν 23 τῶν ἰδικῶν μου.

Ὅταν μᾶς εἶδον πρώτην φοράν ἐνωμένους, ἓνα ζευγάρι σκορπίζον γύρω τὴν τρυφερὰν ποίησιν τῶν πρώτων συζυγικῶν ἡμερῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν εἶχε δύσει ἀκόμῃ ἡ σελήνη τοῦ μέλιτος, ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε τόσο ζωηρά, ὥστε αἱ φιάλαι τῶν δηλητηριῶν ἀπεσφραγίσθησαν διὰ νὰ τεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν ὅλα τὰ εἰδεχθῇ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς παρηκολούθησαν καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκ τοῦ μακρόθεν καθ' ὅλον μας τὸν συζυγικὸν βίον. Ἐπρεπε νὰ παλαιώμεν, νὰ διερχώμεθα τὰς ἡμέρας μας ἐν ἀγωνιώδει προσδοκίᾳ, μόνοι καὶ ἄπειροί τοῦ κόσμου, εἰς τὴν λαδυρινθώδη κακίαν τοῦ ὁποίου εἰσηρχώμεθα. Ἀπεμακρυνθήμεν ταχέως ἐν τῇ μονώσει ὥς δύο ἐρωτευμένοι, ποῦ δίδουν τὰ χέρια διὰ νὰ βαδίσουν μαζὶ πρὸς τὴν ζωὴν. Νέος ἠγοίγετο ἐνώπιόν μας κόσμος, ἄγνωστος, ἀνανεύρετος. Ἀπὸ τὰ

βάθη τῶν ἀναμνήσεών μας, ἀπὸ τὰ κύματα τῶν περιπετειῶν μας προέβαλλε μία ἀκτίς ἄλλης ἀγνῆς ζωῆς, τὴν ὁποῖαν ἔρραινον τὰ ῥόδα τῆς εὐτυχίας διὰ τοὺς δύο μας καὶ μόνους. Ἦρκούμεθα εἰς τὴν ῥωμαντικὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν μᾶς ἐδημιούργει ἡ μόνωσις, καὶ ἀπελαμβάναμεν τοῦ συζυγικοῦ βίου μὲ στοργὴν καὶ ἀφοσίωσιν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον.

Ποσάκις κατὰ τὰς σεληνοφεγγεῖς νύκτας, ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανόν, ὅτε ἡ ἡρεμία τῆς φύσεως καλεῖ τὰς εὐαισθητοὺς ψυχὰς εἰς κατάνυξιν, ποσάκις δὲν κατεστρώναμεν σχέδια εὐτυχοῦς βίου διὰ τὸ μέλλον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπλέκομεν τόσα ὄνειρα καὶ ἐδασανίζομεν τὸν νοῦν μας μὲ τόσους ὑπολογισμούς! "Ολα γύρω μας ἐθορύβουν· ἀλλ' ἡμεῖς ἀπαθεῖς, ξένοι πρὸς τὴν τύρβην, εἴχαμεν προσηλωθῆ εἰς ἰδικόν μας φανταστικόν κόσμον, ἀναπνέοντες μόνοι ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλα πλάττοντες ἰδεώδη. Ἐξητήσαμεν συμβοηθοὺς ἐν τῷ ψυχικῷ ἀγῶνι, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τὰ μίση, αἱ διαβολαὶ καὶ αἱ συκοφανταίαι θὰ μᾶς ὑπέσκαπτον τὰ θεμέλια τῆς ἀμερίμνου ζωῆς, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ κλονίσουν τὴν ἀμοιβαίαν στοργὴν καὶ ἀγάπην· ἀλλ' ὁ σύνδεσμός μας ὁ τόσον ἰσχυρὸς ἐδημιούργει μεγαλειτέραν τῶν ψυχῶν μας ἁρμονίαν μὲ ἐνωμένους τοὺς πόθους μας. Εἴχαμεν τὰς αὐτὰς σκέψεις, τὰς αὐτὰς ἰδέας· ἐδουκαλιζόμεθα ἀπὸ τὰ αὐτὰ ὄνειρα, ἀπὸ τοὺς ἰδίους ὑπολογισμούς. Ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς κρύφιος ἐλαμπε λογισμὸς καὶ ἀπετυποῦτο ὅλη τοῦ αἰσθήματος ἡ βαθύτης.

Σύζυγος ἀφωσιωμένη, μέχρι ζηλοτυπίας φθάνουσα διὰ τὸν «Πανάγο της» ὡς μὲ ἀπεκάλει, εἰς ὃν ἐναπέθεσεν ὅλην τῆς τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν ἰδεώδη ἀγάπην, ἐξ ὁλοκλήρου στηριζομένη εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας τῆς, κατόπιν τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχημάτων καὶ περιπετειῶν. Λόγους εὐγνωμοσύνης ἔχω πολλοὺς δι' αὐτήν, ἡ ὁποία ἔθεσεν ἐπὶ νέων βάσεων τὸν χαρακτήρα μου, εἰσήγαγε νέα ἄθρα ἦθη, καὶ μοῦ ἔδωσεν ἀπειράκις ἀπτὰ τὰ δείγματα τῆς ἀπεριόριστου στοργῆς τῆς. Ἡ ψυχὴ τῆς ἦτο τόσον ἀπλὴ καὶ χαρίεσσα, ὥστε συνεμορφοῦτο πρὸς ὅλας τὰς ὁρέξεις καὶ ὑφίστατο ὅλας τὰς μεταβολὰς ἀγογγύστως. Ἡ φύσις, φιλοτεχνήσασα ἓνα θρίαμβον, ἐξηκολούθει νὰ τῆς παρέχῃ τὰ ῥοδαλά χρώματα. Τὸ βλέμμα, ἡ ζωὴ τῶν ὠραίων ὀφθαλμῶν τῆς, εἶχε τι τὸ ἀνέκφραστον, τὸ ἀπείρως βαθύ. Ὑπέροχος τὴν φωνήν, μὲ σπανίαν εὐπροσγορίαν. Ἐσφρίγα δλόκληρος ἀπὸ ζωὴν, ἐπλημμύρει ἀπὸ δύναμιν, ἤσθάνετο ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃ τὸ μέγαλον θέατρον τοῦ κόσμου. Ἐθαύμαζα τὴν παιδικὴν τῆς χάριν, τὴν παροιμιώδη ἀφέλειαν καὶ τὴν ἀπλότητα, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔλειπον ὅλαι αἱ προλήψεις, τὴν ἀνεπιτήδευτον εἰλικρίνειαν, τὴν ἀθωότητα. Μὲ σιδηρὰν θέλησιν, μὲ εὐφυΐαν. μὲ θαυμασίαν ἐμμονὴν εἰς εὐγενεῖς ἀρχάς. Ἐσκόρπιζε γύρω τῆς χεῖμαρρον ζωῆς καὶ ἀπειρίαν καλωσύνης· ὅπου καὶ ἂν μετέβαινε, πάντοτε γύρω τῆς ἐσχηματίζετο εὐρύς κύκλος φίλων. Ἡ μοναδικὴ ἀπλότης τῆς, ἡ ἀφελὴς εἰλικρίνειά τῆς, εἶχε δημιουργήσῃ παντοῦ ἐμπιστοσύνην. Λάτρης τῆς μουσικῆς, τῆς ποιήσεως, τῆς ζωγραφικῆς, τοῦ ὠραίου ἐν γένει. Ἀφωσιωμένη εἰς τὰ ἄνθη.

Ἐξη ὥς ἀφρὸς εἰς τὴν τύρβην τοῦ καθημερινοῦ βίου, διασκορπίζουσα τὴν σπινθηρίζουσαν εὐφυΐαν τῆς καὶ φαιδρύνουσα τοὺς κύκλους τῶν θαυμαστῶν τῆς. Μακρὰν τοῦ πολλοῦ κόσμου, διότι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐνέπνεον φόβον, τοὺς ἀπηχθάνετο. Πῶς τῆς ὁμοίαζεν ἡ ψυχὴ μου! Ἐρημικὴ καὶ πένθιμος εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐρημίαν. Ἐν αἰσθημα φωτεινόν, γαλήνιον, συνήρπαζε τὴν ψυχὴν ἀμφοτέρων μας, ἀρεσκομένων εἰς προαισθήσεις ὀνείρων καὶ ὄπτασιών.

Ἐκ παραλλήλου ὁμως μὲ τὴν ἀθόρυβον καὶ ῥωμαντικὴν τῆς ζωῆς ἔδαινον καὶ αἱ περιπέτειαι τῆς ὑγείας τῆς κλονισθείσης, ἀφ' ἧς ἔφεραν εἰς τὴν ζωὴν δύο ἄλλα γλυκὰ καὶ ἡμερα ματάκια, τὰ ὅποια ἔθρεψε μὲ τὸ ἄνθος τῶν δυνάμεών τῆς, καὶ πρὸς τὰ ὅποια ἠτένιζε μέχρι τέλους μὲ τὴν λαχτάρα καὶ μὲ τὰ ῥίγη τὰ μητρικά, καὶ καταστραφείσης ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀτυχίας, αἱ ὅποια ἀπετέλουν τὸ σύμβολον τοῦ βίου τῆς. Τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ κατασυντρίβονται πρὸ τοῦ βράχου τῆς ἀτυχίας καὶ οἱ προγεγραμμένοι τῆς τύχης, μεταπίπτοντες ἀπὸ δυστυχίας εἰς δυστυχίαν, οὐδεμίαν δύνανται νὰ εὑρουν διέξοδον, διότι ὁλόκληρος ὁ παιδικὸς καὶ νεανικὸς τῆς βίος ὑπῆρξεν ἄλυσις ἁλλεπαλλήλων δυστυχημάτων. Καὶ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων τούτων κατώρθωνε νὰ μένῃ ἄκαμπτος ὁ σιδηροῦς χαρακτήρ τῆς. Εἰς τὰ χεῖλη τῆς ὁμως ἐπλανᾶτο πάντοτε νέφος πικρίας, ἐπνίγετο ἀπὸ σύννεφα τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ ἐκλόνιζε τὴν γαλήνην τῆς φύσεως μὲ τὴν διαρκῆ κραυγὴν τῆς μελαγχολίας.

Ἡ συνειδησις τῆς μοίρας τῆς ἐδιπλασίαζε τὰς δυνάμεις τῆς καὶ δι' αὐτὸ ἀκούραστος ἐδάδιζε πάντοτε ἐν τῇ ὁδῷ. Ὁ πόνος τῆς ἐχάριζε ζωὴν καὶ δύναμιν ἀπειρον. Τὸ πνεῦμα τῆς, δηλητηριασμένον ἀπὸ τὰς τόσας τῆς ζωῆς πικρίας, κουρασμένον ἀπὸ ὅλας τὰς θλίψεις, ὅλας τὰς ἀντιθέσεις τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἐπλανᾶτο καὶ διέγραφε σκέψεις μελανῶν προαισθήσεων. Εὑρίσκει τὴν ἀνάγκην νὰ εἶνε μόνη, διὰ νὰ αἰσθάνεται περισσότερον τὴν πικρὰν μελαγχολίαν, ἣτις ἐστάλαζεν ὥς δάκρυ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς, καὶ διὰ μέσου τῶν δακρύων τῆς, οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοὶ προσηλοῦντο μετ' ἀπείρου τρυφερότητος ἐπ' ἐμοῦ ἐναποθέτοντες ὅλην τὴν ἀπελπισίαν.

Ὅταν ἦτο ἰδιὴ μου

Πολλάκις διήρχετο μειδιῶσα τὰς περιπετείας της διὰ νὰ νικήσῃ διὰ τῆς ἀφελείας της τὴν θλίψιν, ἥτις ὡς ἄλυσος τὴν περιέσφιγγεν. Ἀλλὰ τὰ μειδιάματα δι' αὐτὴν ὑπέκρυπτον τὰς μεγαλειτέρας βασάνους. Ἡ μαύρη πνοὴ τῆς τύχης ἀνέτρεπε τὰ πάντα καὶ ἐπανήρχετο ἢ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ φρίκη ὑπὸ τὸ ὥραϊον μέτωπον, τὸ ἐσφραγισμένον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ πόνου. Αὐτὴ, ἡ ὁποία εἶχεν ἀτενίσει τὴν ζωὴν πάλλουσαν ὡς μίαν ἐλπίδα, αὐτὴ ἡ ὁποία εἶχεν αἰσθανθῇ ὅλην τὴν ἀγαθότητα τῆς ζωῆς, ἐκάμπτετο, διότι ἐβλεπε τὴν εἰρμαρμένην ὡς τὸν ἱερόσυλον καταστροφέα τῶσων εὐγενῶν ὀνείρων, τὰ ὅποια εἶχον συμπαρασύρει τὴν ἰσχυροτέραν τῆς ψυχῆς της πνοήν.

Ἐνίοτε ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενῆς, ἤσθάνετο ἑαυτὴν ὀλως ξένην πρὸς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, εἰς ὃν εἶχε ζήσει καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν τῶσων σκληρῶν δοκιμασιῶν διήρχετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πρὸ αὐτῆς ὡς ἀστραπὴ φρίκης. Ἐχρειάζετο δύναμις ὑπέροχος διὰ νὰ ἐπαναρχίξῃ τὸ μαρτύριον καθ' ὃν χρόνον ὅλα της τὰ νεῦρα συνεθλίβοντο ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν ὀλων τῶν βασάνων.

* * *

Τὸ μοιραῖον τὴν ἔφερεν εἰς τὸ Μόναχον, ὡς τὸν πρῶτον σταθμὸν δι' ἱατρικὰς μόνον συμβουλὰς, διότι ἤθελε δι' ὀλων της τῶν δυνάμεων νὰ ἀναγκάσῃ τὴν ζωὴν νὰ τηρήσῃ καὶ δι' αὐτὴν τοὺς καλοὺς ὁρους τῆς νεαρᾶς της ἡλικίας, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὅτι, μεταβαίνουσα ἐκεῖ, ἀνήρχετο τὴν ὁδὸν τῆς αὐτοθυσίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκλέξει ἥρεμος, διότι φαίνεται εἶχε γεννηθῇ διὰ νὰ φέρῃ μέχρι θανάτου τὸ φάσμα τῆς δυστυχίας, τὸ ὁποῖον ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας τὴν παρηκολούθει. Ὅλας τὰς τραγικότητας, τὰς ὁποίας προέβλεπεν, ἠτένιζεν ἀτρόμητος, διότι ἡ ἀπογοήτευσις ὑπερχειλίσασα τὴν εἶχε ῥίψει εἰς τὴν κατωφέρειαν. Συνεκράτει τὴν υπερβολικότητα τῆς συγκινήσεως ἀναλαμβάνουσα τὴν γενναίαν, τὴν παροιμιώδη εὐστάθειαν τοῦ χαρὰκτῆρος της.

Πόσας ἡμέρας καὶ νύκτας μηνῶν ὁλοκλήρων διήλθομεν μόνοι, κατὰμονοι, εἰς τὸ ἐκεῖ Νοσοκομεῖον, παρηγοροῦντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ ἐλπίζοντες εἰς καλλιτέρας συνθήκας διὰ τὸ μέλλον! Ἀνεκδιήγητοι εἶναι αἱ ψυχικαὶ συγκινήσεις μας. Τὰ στήθη μας συνέτριβεν ὁ πόνος. Ἐφθάναμεν πολλάκις εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καθ' ὃ πᾶσα σκέψις ἀποσυντίθεται, καταρρέει εἰς συντρίμματα, ἡ διάνοια σκοτίζεται καὶ δεσμεύονται αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι οὐδόλως μᾶς συνεκράτουν πλέον. Ἐφερόμεθα πρὸς τὴν καταστροφὴν!

Ἀφ' ὅτου ἡ μοῖρα μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὴν ἐγχείρησιν, ὁ νοῦς μας συνεσκοτίσθη. Ἐρριπτεν ἀνήσυχα βλέμματα, ὡς διὰ νὰ διακρίνῃ τὴν φρικαλέαν εἰκόνα, τὴν ἀγρίαν ὀπτασίαν, τὸ ἀπαίσιον φάσμα τοῦ μοιραίου. Ἐκεῖ στρεφομένη ἢ πλημμυρισμένη ἀπὸ δυστυχίαν ψυχὴ της, ἡ καθημαγμένη ἀπὸ τὴν ἀγρίαν πάλιν εἰς τὴν αἰωνίαν τραγωδίαν τῆς ζωῆς, ἠγωνία!

Αἱ προαισθήσεις της δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην. Ὅλοι οἱ πένθιμοι συλλογισμοὶ της ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τοὺς τραγικωτέρους

δρους, με τὰς μᾶλλον σπαρακτικὰς λεπτομερείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάμνησις μοῦ συγκλονεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τὸν νοῦν. Μαῦρος πέπλος, μαύρη σκιά θλίψεως ἀνεφάνη διὰ νὰ καλύψῃ τὰ ἐρείπια τῶν τόσων εὐγενῶν ὄνείρων της.

Ἄφ' ἧς ἤρχισε νὰ μαντεύῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ τέλους της ἐν τῇ ἀπαίσιᾳ αὐτοῦ σκληρότητι, αἱ σκηναὶ καθίσταντο ἀνατριχιαστικαὶ καὶ θὰ μοῦ περισφίγγουν τὴν ψυχὴν εἰς πᾶσαν ἀναπόλησιν. Ἡ συγκέντρωσις τῶν σκέψεων της πρὸς ἓν ὄνειρον, πρὸς τὴν ἄθωαν της μικροῦλαν, τὴν Ἑλένην της, τὴν παρέσυρεν εἰς ἓν παραλήρημα ὑπέροχον, ἐν ᾧ ἔσθυνεν πᾶν αἶσθημα πόνου καὶ θλίψεως. Προσηλοῦντο εἰς τὰ μάτια της τὰ δύο ἄλλα ματάκια τῆς κοροῦλας της, τὰ ὁποῖα τῆς ἐφώτισαν ἐμπρὸς της καὶ τὰ ἐζήτησε. Καὶ χωρὶς νὰ τὴν ἀφίσω νὰ μαντεύσῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ὁδυνηρὰν ἀλήθειαν, ἐφάνη πῶς τὰ ἔφερα ἐκεῖ νὰ τὰ φιλήσῃ με παλμοὺς καρδιακοὺς. Αἱ διαβεβαιώσεις της, αἱ συστάσεις της, αἱ ἀναμνήσεις της πρὸς τὸ μεμακρυσμένον μας παρελθὸν ἐν στιγμαῖς, καθ' ἃς ἔβλεπε ὅτι ἡ ἀπόστασις ὀλίγον πλέον ἐχώριζε τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου, μοῦ μετέδιδον τὰ ῥίγη τὰ συγκλονητικὰ εἰς τὴν ψυχὴν.

Εἶναι ἀδύνατος ἡ περιγραφὴ τῶν συγκινήσεών μου, τῶν ἐλπίδων μου τῶν ἀναπτρουμένων ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἵνα διαψευθῶσι καὶ πάλιν. Εὐρισκόμην πρὸ τῶν τελευταίων ἀναλαμπῶν τῆς σθεννυμένης ζωῆς, χωρὶς νὰ καταφαίνεται ὅτι ἐγγίζει τὸ τέρμα μετὰ τὴν ζωηρότητα τῶν χαρακτηρηστικῶν, τὴν ἀνθρωπότητα τῶν χρωμάτων, τῆς κατακειμένης καὶ λαμποκοπούσης ἀλλοιότητος. Τὰ βλέφαρα περιπαθῶς ἐκάλυπτον τοὺς κουρασμένους ὀφθαλμοὺς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μᾶς ἐστέρουσιν ὅλην τὴν λάμψιν, ὅλην τὴν μάγον δύναμιν τῶν 28 χρόνων της.

Ἡ καρδιά, ἡ ὁποία μετέδιδε τόσῃν ἄλλοτε ζωὴν, τόσους παλμοὺς, ἡ ὁποία ἐδέχετο τόσας συγκινήσεις καὶ ἐπληροῦτο ἀπὸ τόσους θησαυροὺς καλωσύνης, ἤρνεϊτο νὰ συγκρατήσῃ τὴν ζωὴν φεύγουσαν καὶ ἄφινε τὸ εὐαίσθητον σῶμα νὰ κοιμᾶται ἄδρανές με μίαν γαληνιαίαν ἀπλότητα. Ἐπλησίαζε περισσότερον πρὸς τὴν παντοτεινὴν ἡρεμίαν.

* *

Ἡ ἡμέρα ἔκλινε, ὁ ἥλιος κατάκοπος ἐφέρετο πρὸς τὴν δύσιν του. Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἐφώτιζον πένθιμον σκηνὴν μελαγχολικῶς πλημμυροῦσαι τὸ δωμάτιον. Ἀπεγνωσμένος παρηκολούθουν τὴν ἐξέλιξιν μεθ' ὁλωμένον νοῦν, μετὰ τὸ μέτωπον περιδρεχόμενον ἀπὸ κρῦον ἰδρωτὰ ἀγωνίας. Ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ λάρυγγος με ἐπνίγαν οἱ λυγμοί. Δὲν ἤθυνάμην νὰ πεισθῶ, ὅτι εἰς διάστημα χρόνου τόσον βραχὺ τοιαύτη αἱματηρὰ τραγωδία θὰ συνετελεῖτο, καὶ ὅτι τοιαύτη θὰ ἐπῆρχετο ραγδαία τῶν ἐλπίδων μου κατὰπτωσις· ὁ νοῦς μου ἐχάνετο εἰς ἀνωφελεῖς σκέψεις. Εἰς τὸ στήθος εὐρυνόμενον μέχρι διαρρήξεως, συνετρίβοντο ἡ πλάνη καὶ ὁ ἀπελπισμός. Ἦμουν κατάκοπος, ὥς ἐὰν ὄρη ὁλόκληρα ἐδάρνον τὴν ζωὴν μου. Ἡ σκέψις μου βαθυτάτα ἐξοφοῦτο. Ἡ ἀντίληψίς μου ἐγίνετο ἀμαυρά.

"Εξων τὰς στιγμὰς ἐκείνας μόνον διὰ τοὺς ἄλλους. Τὴν πτωχὴν μου καρδίαν, δι' ἣν οἶκτος δὲν ὑπῆρχεν, ἐπλημμύρησαν οἱ παλμοὶ μέχρῃς ἀσφυξίας, τὴν περιέζωσεν ὁ παγετός, τὴν ἐνέκρωσεν ἡ ἀπόγνωσις. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ χρωματίζον τῆς δύσεως φῶς καὶ ἀνέπνεε βαθέως τὴν δροσερὰν ἀτμόσφαιραν. Ἡ φρίκη τῶν σπαρακτικῶν στιγμῶν ὀλίγον διήρκεσε· οἱ παλμοὶ αἰφνιδίως μᾶς ἀφῆκαν, διότι ἡ καρδιά μᾶς ἐγκατέλειπεν ὁλοσχερῶς. Οἱ γυμνοὶ δολόλευκοὶ βραχίονές της, βαρεῖά σφικτοδεμένοι ἀπὸ τοὺς ἐπιδέσμους τῶν ἐνέσεων, ἔπесαν καὶ τὸ κεφάλι ἔγυρεν, ἐν ᾧ τὰ μακρὰ μαλλιά της διεχύθησαν πυκνὰ καὶ τὰ στάγματα τῆς θείας Μεταλήψεως ἐφαίνοντο γύρω εἰς τὰ χεῖλη της, μὲ τὰ ὁποῖα ἐδοκίμασε τόσα δηλητήρια πικρίας καὶ ἀχαριστίας.

Εἶχαν ἐκπνεύσει, καθ' ἣν ὥραν τὸ λυκόφως τῆς νυκτός, τῆς 5 Ἰανουαρίου 1909, ὁ μεγαγχολικὸς πρόδρομος ἠπλώνετο πυκνὸν καὶ διέλυε τὰ ὄνειρα δέκα μόλις ἐτῶν, τριῶν μηνῶν καὶ δύο ἡμερῶν, ἀφ' ὅτου μᾶς ἔρραινον τὰ πρῶτα λευκὰ ἄνθη τῆς λεμονιάς εἰς τὰ ἄγνὰ μέτωπά μας καὶ ἐσχημάτιζαν τὰ στέφανα τοῦ γάμου μας.

Ἐπέπρωτο ν' ἀφίσῃ τὴν ὑστάτην πνοὴν εἰς τὸ Μόναχον, ξένη καὶ μόνη, περιτοχιζομένη ἀπὸ τὸν δυστυχισμένον σύζυγον, τὸν ἱερέα, τὸν ἱατρὸν της καὶ ὑπὸ δύο καλογραιῶν, αἵτινες ἐναποθέσασαι ἐπ' αὐτῆς τὸν Ἑσταυρωμένον, ἤρχισαν νὰ προσεύχωνται γονυκλινεῖς ἐν μέσῳ τῶν ὁλολυγμῶν μου καὶ τῶν θρήνων μου! "Ω, θὰ μοῦ σπαράσσουν τὰ στήθη ἐφ' ὅσον ζῶ τὰ ἀνατριχιαστικὰ ταῦτα ἀναπολήματα! Προσκύνημά μου θὰ ἦνε παντοτεινὸν ἡ Chirurgische Klinik τοῦ Μονάχου εἰς τὴν 82 αἵθουσαν, τῆς ὁποίας φαντάζομαι ὅτι θὰ εἰσπνέω δι' ὅλων μου τῶν αἰσθήσεων τὸ μαρνανθὲν ἐκεῖ ἄρωμα τῆς πολυφιλήτου μου Στέλλας· ἐκεῖ ὅπου ἠτένισα τὰς τόσας τοῦ θανάτου της μορφάς, ὅπου ἐθρυμματίσθησαν τὰ εὐγενέστερα, τὰ γλυκύτερα τῶν ὀνείρων μου!

* *

Μετά τινας ὥρας ἀπὸ τῆς συντελεσθείσης τραγωδίας, ἀργὰ τὴν νύκτα, μόνος εὐρέθην ἐν τῇ δωματίῳ μου. Ἐξω ἀπὸ τὴν παρελθούσαν νύκτα τὸ χιόνι πυκνὸ, βαρὺ, δὲν εἶχε παύσει νὰ πίπτῃ κατὰ διαστήματα, σὰν ἄνθη ἀμυγδαλιάς ἡσύχως καὶ νὰ τρίβῃ πενθίμως ὑπὸ τὰ γοργὰ βήματα τῶν ἀραιῶν διαδατῶν. Ἐπάνω ὁ οὐρανὸς σαδανωμένος καὶ αὐτὸς μὲ λωρίδας χιονισμένων νεφῶν, μὲ λάμψιν ὠχράν. Πόσον ὕψος, μέσα εἰς τὴν λευκὴν αὐτὴν μοναξιάν, μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ θανάτου. Ποτὲ δι' ἐμὲ ἡ ἐρημία τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως, δὲν ὑπῆρξε περισσότερον ἐκφραστική. Εἰς τὰς παλλεύκους ἐκ τῆς χιόνος ὁδοὺς, διεκρίνετο πυκνὴ γαλακτοχρῶς ἐμίχλη, παρὰ τὸ φῶς τῶν φανῶν, τὸ ὁποῖον ἐθραύετο· τὸ ψῆχος δὲ ἦτο τόσον θριψύ, ὥστε ἡ ἀναπνοὴ ἐκρυσταλλοῦτο εἰς τὰ χεῖλη. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐψύχετο διαρκῶς.

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἐν τῇ ἀπολύτῳ, τῇ ἀταράκτῳ ἐρημίᾳ, ὅτε ὑπνώττει πᾶς λογισμὸς, ναρκοῦται πᾶσα σκέψις, μία ψυχὴ, ἡ

ἰδική μου ἡγωνία· ὁ νοῦς μου ἐσκοτοδινία εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν φρικιαστικῶν γεγονότων. Πᾶν ὅ,τι συνέβη, ὅλον τὸ κακόν, ὅλος ὁ πόνος, τὸ ἀνεπανόρθωτον τόσης καταστροφῆς ἐβυθίζοντο εἰς τὰς σκέψεις μου. Ὁλόκληρον τὸ φρικῶδες βάρος τῶν προσφάτων ἐντυπώσεων ἡγείρετο, συνεσωρεύετο συμπαγές καὶ πυκνὸν ὡς βράχος, ὅστις ἐπῆζε τὸ στήθος καὶ μὲ ἔκαμνε νὰ πονῶ, νὰ ὑποφέρω καὶ νὰ ἐκσπῶ εἰς δάκρυα. Κόσμος ἀπομεικρυσμένος, κόσμος σκιώδης διεγράφετο αἰφνης ἐνώπιόν μου, μακρὰν εἰς τὰ βᾶθη ἀπωτάτου ὀρίζοντος, ὅπου συνεχέοντο αἱ ἀναμνήσεις αἱ ταράττουσαι τὸ παρελθὸν καὶ σκοτιζούσαι τοὺς σταθμούς του.

Ἐκλείον ἄκων τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀμέσως ἡ μνήμη μου πόσα πράγματα, πόσας σκηνὰς λησιμονηθείσας καὶ βυθισθείσας διὰ παντός εἰς τὸ χάος τοῦ παρελθόντος, ἐξέθαπτε καὶ τοὺς ἐδίδε ζωὴν καὶ ὑπόστασιν φασματώδη ἐνώπιόν μου. Διέτέλουν ὡς ἐν ὀνείρῳ ἀκόμη· δὲν ἐπίστευον τὴν πρὸ ἐμοῦ πραγματικότητα, ἥτις ἐξετυλίσσετο ὡς ταινία κινηματογράφου, μὲ τὰς φευγούσας σκιὰς καὶ τὰ σθεννύμενα ἰνδάλματα!

Ἡ σιγὴ ἀπαίσια ἐξηκολούθει νὰ βασιλεύῃ πλήρης καὶ οἱ ὀλολυγμοί μου μόνον διέτρεχον τὸ κενὸν τοῦ δωματίου μου. Ἡ ἀγωνία μου ἦτο ἀσυλλήπτου φρίκης κατὰ τὰς μεταμεσονυκτίους ἐκείνας ὥρας· οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν τῇ τραγικῇ μου μονώσει νὰ μὲ συγκρατήσῃ ἀπὸ τὸ κατρακύλισμα τὸ ψυχικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσυρόμην ἀκράτητος. Ἦμουν πολὺ δυστυχὴς κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας. Τὰ τρομώδη ὄνειρα καὶ τοὺς ἐφιάλτας διεδέχθη ἡ ἀτονία, ἡ χαύνωσις. Ἡ αὐγὴ ἐκυμάνθη, ἀφοῦ διήλθον μίαν ὀλονυκτίαν δακρύων καὶ ὀδύνης. Οὐδέποτε θὰ τὴν λησιμονήσω.

* *

Τὴν εἶδον μετὰ δύο ἡμέρας, διὰ νὰ μὴ τὴν ἐπανιδῶ πλέον ποτέ. Θὰ ἐγίνετο ἡ κηδεία τῆς εἰς τι Νεκροταφεῖον τοῦ Μονάχου, καὶ μετέβην ἐκεῖ πρὸ τῆς τεταγμένης ὥρας· ᾗθελον νὰ εὕρεθῶ μόνος εἰς τὴν μεμακρυσμένην καὶ ἐρημικὴν ἐκείνην ἔκτασιν, ἔνθα ὁ ἄνθρωπος καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀκούων ἐν τῇ σιγῇ τοὺς συγκεχυμένους ψιθυρισμοὺς τῆς φύσεως, οἵτινες τοῦ φαίνονται ὡς φωναὶ ἀπ' ἀοράτου τινὸς κόσμου πρὸς αὐτὸν ἀποτεινόμεναι, εἰς τὸν λιμένα τοῦ βίου, ἔνθα αἱ ῥοδινώτεροι τῆς ζωῆς ἐλπίδες οἰκτρῶς ναυαγοῦσι καὶ οἱ τρυφερώτεροι πόνοι θάπτονται. Μὲ ἐσυντρόφεον δύο φίλοι,

Ὅταν τὴν ἔχασα

μοῦ ἔδιδον θάρρος, με ἐνίσχουν ἀκολουθοῦντες με εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν, ἣ ὅποια κρύπτει τὸ μυστήριον τοῦ ἐκμηδενισμοῦ.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν Ναόν, ἠτένισα τὴν πέριξ σκιαγραφίαν καὶ ἀφῆ-
ρέθην εἰς τὴν ἀπεγνωσμένην, τὴν ἀγρίαν συνάντησιν ζωῆς καὶ θανά-
του, με θολωμένον τὸν νοῦν καὶ σκοτισμένην τὴν διάνοιαν. Ἐκεῖ
πέραν οἱ νεκροὶ ἐκοιμῶντο κάτω ἀπὸ τὸ βαρὺ καὶ κατάλευκον
κάλυμμα, τὸ ὅποion, ἀδιάσπαστα, ἐπιμελῶς τοὺς ἐσκέπαζε. Ἐδασί-
λευεν ἀτάρακτος γαλήνη. Ἡ φύσις νεκρὰ ἔδιδεν εἰς ὅλα τὰ πέριξ
μίαν ἔκφρασιν ἀσυλλήπτου μελαγχολίας. Ἡ χιὼν εἶχε καλύψει τὰ
πάντα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπνωττεν ἐν ἐμοὶ πᾶς λογισμός, εἶχε
ναρκωθῇ πᾶσα σκέψις καὶ ὥς μόνον συναίσθημα μοὶ ἀπέμενε, ἀπο-
κρυσταλλωθέν, ὁ πόνος, ὁ ἀπερίγραπτος πόνος τῆς ψυχῆς.

* *

Μὲ τὰ ῥίγη εἰς τὸ σῶμα καὶ μετὰ τὰ μάτια πλημμυρισμένα ἀπὸ
δάκρυα διηυθύνθην πρὸς τὴν ἀγαπημένην μου νεκράν. Ἐκεῖτο εἰς
διαμέρισμα κιγκλιδόφρακτον καὶ ὑελοσκεπὲς ἐν μέσῳ καταπρασίνου
κήπου ἐξ ὄλων τῶν φυτῶν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη, μετὰ ὅποια διήλθε
ὅλα τὰ χρόνια τοῦ βίου της. Τὴν εἶδα μέσα εἰς τὸ ὑποτρέμον φῶς
νεκρικῶν λαμπάδων, ξαπλωμένη μετὰ τὸ λευκὸν της φόρεμα, βυθισμένο
τὸ ὦρατο κεφάλι της εἰς τὸ λευκὸν προσκεφάλαιον καὶ θωπευόμενον
μελαγχολικῶς ἀπὸ μίαν ἀσθενῆ ἀκτῖνα κηρίου μετὰ τὰ ὑπερήφανα
χαρακτηριστικὰ ἐλαφρῶς ὑπομειδιῶντα καὶ εἰκονίζοντα τὴν μελαγ-
χολικὴν ἀπελπισίαν τῆς ἀποπτάσης ψυχῆς.

Εἶχα ἐνώπιόν μου τὴν νύμφην τῶν μεγάλων ἰδανικῶν, τὰ ὅποια
ἐφώτιζον τὰς ἰδέας μου καὶ ἐλίκνιζον τοὺς παλμούς μου, μετὰ κλει-
στὰ ὁμως τῶρα τὰ μάτια, τὰ ὅποια με συνήρπαζον ἄλλοτε καὶ μοῦ
ἐσκότιζον κάθε σκέψιν. Ὑπεράνω ὁμως τῶν ἐρειπίων τῆς νεκρωθεί-
σης ζωῆς, ὑπεράνω τῶν συντριμμάτων της ἔδλεπον τὴν καλλονὴν
της, τὴν ὅποιαν δὲν ἠλλοίωσεν ἡ πνοὴ τοῦ θανάτου.

Ἐστάθην ἐπὶ πολὺ ἀτενῶς προσατενίζων τὸ ἰνδαλμᾶ μου καὶ
σπαρασσόμενος. Ἀνελογιζόμην ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐξηφανίζετο εἰς
τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος καὶ θὰ διελύετο συγχρόνως ἡ γλυκεῖα ὀπτα-
σία, εἰς ἣν με ἐβύθισεν ἡ γοητεία τῶν μεμακρυσμένων ἐκείνων χρό-
νων καὶ ἀποδιώκων ἀπὸ τοῦ τεταραγμένου πνεύματός μου τὰς
ὄνειροπολήσεις μετέτρεπον τὰς ἀναμνήσεις εἰς στεναγμούς. Καὶ
ἐκλαιον πολὺ. Τὰ δάκρυά μου ἦσαν δάκρυα τῆς ἀναμνήσεως χρόνων,
οἱ ὅποιοι δὲν ἐπανέρχονται πλέον. Ἐδλεπον ὅτι θὰ ἔδυε δι' ἐμέ
μετὰ τινος στιγμᾶς ἡ προσφιλέ μου μορφή χωρὶς ἐλπίδα νὰ ἀνα-
τείλῃ πλέον, καὶ ἀπεσύρθην ὀλοφυρόμενος διὰ τὸν πικρὸν μου
τοῦτον χωρισμόν!

* *

Δὲν θὰ τὴν ἐπανίδω οὐδέποτε πλέον, κοιμωμένην τῶρα ἡσύχως
ἐν τῇ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὰς σκιὰς τεσσάρων φοινίκων, εἰς

τὸν ἐλαφρὸν θόρυβον τῶν ὁποίων, κατὰ τὰς μονήρεις ἐπισκέψεις μου, νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν ἁρμονίαν λησμονησμένων φράσεων, ξεχασμένων ἐκμνηστηρεύσεων.

Χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον, χωρὶς σκοπὸν, ἔσθυσε μία ζωὴ τόσοσιν πολῦτιμος, ὑφανθεῖσα περὶ τοὺς στήμονας ἀνεφίκτου γοήτρου καὶ μὲ νάματα θελγήτρου θεοῦ. Ἐπέπρωτο νὰ ἐκμηδενισθῇ ἐν ὥρατιον καὶ καλλιτεχνικὸν πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ὅλος ὁ βίος ἦτο διαρκῆς ἐμπνευσις καὶ χαρμονὴ καὶ μειδίαμα. Νὰ κλίνη ἐν μέσῳ τῶν γλυκυτέρων καὶ ἰδανικωτέρων ἡμερῶν τοῦ βίου της, βίου 28 μόλις ἐτῶν, ἐν ᾧ ἔλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς της πολυθέληγτρος ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἔπαλλε εἰς τὰ στήθη της καρδιά περιπαθῆς καὶ σκιρτῶσα, ἐν ᾧ τὴν ἐβαυκαλίζον τὰ ὠραιότερα ὄνειρα καὶ αἱ χαρίεστεραι ἐλπίδες. Ἐξηφανίσθη ἀπὸ τοὺς θαμβωμένους ὀφθαλμοὺς μου καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι μοῦ πῆρε ἐν μέρος καὶ τῆς ἰδικῆς μου ὑπάρξεως, ὅτι μοῦ ἀφήρεσε ἀπὸ τὸ ἀέρα κάποιον ἄρωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεπνέομεν μαζί.

**

Ὅσοι ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐγνώρισαν, ὅσοι ἐπεκινώνησαν μὲ τὸ λεπτόν, τὸ ἄβρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ψυχὴν, δὲν θὰ ξεχάσουν ποτὲ τοίους ποιητικοὺς κόσμους καὶ τοίους βωμοὺς αἰσθήματος καὶ ποῖα ἰδανικά ἐκρυπτεν ὁ κεκρυμμένος ἐκεῖνος θησαυρὸς μου. Ὅλοι θὰ εἴπουν ὅτι ὁ βίος της ἦτο ἐν ζωντανόν ποίημα, μία πηγὴ καλωσύνης καὶ τρυφερότητος.

Τὸ γνωρίζω, τὸ αἰσθάνομαι, ὅτι καὶ ἂν δι' ὅλον μου τὸν βίον ρεύσωσιν ἀστείρευτα τὰ δάκρυά μου, δὲν θὰ ἡμπορέσουν ποτὲ νὰ σβύσουν τὴν ὀδύνην, ἣ ὁποία μοῦ καίει τὰ στήθη. Γνωρίζω τοίου σπανίου χαρακτῆρος τὴν ἀπώλειαν θρηνῶ εἰς μάτην. Ἡ ψυχὴ μου θὰ περιθάλπη ὥς ἐν ὄνειρῳ πάντοτε τὴν εἰκόνα της καὶ θὰ τὴν ἀκολουθῶ ὅπου μὲ φέρει ἡ ἐλαφρὰ σκιά της. Μετὰ τὰς τόσας δοκιμασίας δὲν ὑπάρχει ὕψος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ δύναμαι νὰ φθάσω. Πολλὰ κενὰ μοὶ ἀνοίγονται εἰς τὰς νέας μου σκέψεις.

Ἐὰν ἡδυνάμην νὰ ζητήσω καταφύγιον μακράν, ὅπως τεθλιμμένος μάρτυς τῆς δυστυχίας συνοδεύω διὰ τῶν θρήνων μου τὴν ἀγρίαν δοκιμασίαν τῆς ψυχῆς μου. Ἐκεῖ μακράν ἴσως ἡ σκέψις μου, ἐλευθέρα, θὰ ἦνε ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τοὺς θορύβους τοὺς διαταράττοντας καθ' ἐκάστην τὰς ἡσυχους τῆς μονώσεώς μου στιγμῆς. Ἐὰν ἐκαθήμην ὅπου καὶ ἐκεῖνῃ ἄλλοτε ἐπλάνησε τὰς μελαγχολίας της, νοσταλγία θρηνητικαὶ θὰ ἤρχοντο νὰ πλανηθῶσι καὶ πέραξ ἐμοῦ διὰ νὰ φθάνουν εἰς τὴν ψυχὴν μου παρρωχημένα ἱστορία. Μόνον πένθιμος λογισμὸς θὰ ἡδύνατο νὰ ἀναχαιτίξῃ τὴν ὁρμὴν τῆς ἐπιθυμίας μου.

**

Τὸ στῆθος μου θὰ γίνῃ κοιμητήριον τῶν αἰσθημάτων μου, ἅτινα μετὰ τῶν σκέψεών μου θὰ στρέφονται πάντοτε πρὸς τὸ παρελθόν,

ὅπως ἐξ αὐτοῦ ἀντλῶ δυνάμεις, διὰ νὰ τὰς ἀφιερῶνω ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν μονάκριβην, ἀπορφανισθεῖσαν μικροῦλαν μας, ἥτις τῆς ἀπερ-
ρόφα ὅλας τὰς σκέψεις τῶν τελευταίων ἡμερῶν καὶ τῶν ὑστάτων
στιγμῶν τῆς, καὶ ἣ ὁποῖα θὰ συγκεντρῶνῃ πλέον ὅλας μου τὰς
φροντίδας καὶ ὅλους τοὺς ὑπολογισμοὺς διὰ τὸ μέλλον.

Ἐν ᾧ θὰ ἀναπτύσσεται μὲ τὸν νοῦν τῆς προσηλωμένον διαρκῶς
πρὸς τὰς ὑποδείξεις μου, θὰ ἔλθῃ ἐποχή, καθ' ἣν θὰ ἐνισχύωμαι εἰς
τὸν ἀγῶνα μου διὰ νέας ζωῆς, διὰ τῶν νεαρῶν παλμῶν τῆς, καὶ διὰ
μέσου τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς, τίς οἶδε, θὰ αἰσθάνωμαι νὰ διέρ-
χεται ἀπὸ τὸν νοῦν μου μία λιπόθυμος ἀνάμνησις, μία νεκρώσιμος
παρέλασις ταφέντων αἰσθημάτων.

Ἐν Ἀθήναις, Σεπτέμβριος 1909.

ΠΑΝΑΓ. Γ. ΣΤΑΜΠΟΛΤΖΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ

Τὸ Πνέμα εἶμαι τὸ ξέμακρο, τ' Ἀρχαῖκὸ εἶμαι Πνέμα·
γὼ δείχνω μόνο τῆς Ζωῆς τὴν πλάνη καὶ τὸ ψέμμα.
Μέσ' στοὺς Ἀθάνατους Ναοὺς κάποιο βωμὸ γυρεύω
νὰ γύρω νὰ προσευχηθῶ σ' Ἐκείνους ποῦ πιστεύω.

* *

Τί προσευχή! Στὸν Οὐρανὸ τὸν ὁμορφο ἀνεβαίνει
σὰν τῶν σφαχτῶν τὴ καταχνιά, σὰν μῦρο ποῦ μυραίνει.
Στὰ λαῦρα μάτια τῆς ψυχῆς αἰσθάνομαι πλημμύρα
Φῶτα, ὁμορφιά καὶ μῦρα.

* *

Τὸν Γαλιλαῖο τὸν προσπερνῶ, τῆς Ἐκκλησιᾶς γκρεμίζω·
ἀπ' τῆς Πεντέλης τοὺς ἀφροὺς Ναοὺς ὠραίους χτίζω·
μακριὰ ἀπ' τοῦ ῥάσου τὴ θωριά κι' ἀπὸ τὰ μοναστήρια
στηλώνω ὠραίων Ἰδανικῶν σεμνὰ Θυσιαστήρια.

Μαγνησία, Αὐγούστος τοῦ 1909.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ